

A júniusi hetek főrendezője az egyik napilapnak nyilatkozatot adott. Ebben azt olvashattuk, hogy az ünnepségek műsorát „nem lehet kizárólag magyar művekből (Erkel, Bartók, Kodály) összeállítani”, mert ezekkel nem lehet kitölteni egy két-hetes műsort, másrészt „a külföldi publikum mellett a belföldi közönség érdeklődése is szükséges. Ezek közt pedig kicsiny azoknak a száma”, akik modern műveket akarnának hallgatni, melyek télen is nagyobbbrészt hallhatók. Ezért olyan művekre van szükség, melyek „a zenei szórakozást kereső” közönség különböző rétegei közt mintegy kompromisszumot képeznek (például Verdi).

Ez a nyilatkozat is elárulja a „Júniusi hetek” alapvető hibáit, és annak egyes állításain keresztül a hetek egész szellemére és minden problémájára rávilágíthatunk.

Ez a szellem mindjárt jelentkezik a „zenei szórakozást kereső közönség” iránt való nagy figyelemben. Ez lenne tehát a cél, a zenei szórakozást keresők kielégítése? Nem hisszük, hogy ezek pont júniusban keresnék a zenei szórakozást egy gazdag téli szezon után, nyári melegben, evezés, strand és egyéb örömek között. Minek akkor őket látványos külsőségek, sztárok és felemelt helyárac segítségével csak azért is összecsődíteni? Hiszen vannak magánvállalkozások, amelyek kielégíthetik nyáron is a mindenáron zenei szórakozást keresők „tömegét”, belföldit és külföldit egyaránt. Van városligeti, margitszigeti kon-

certsorozat sztárok felléptével, s a magánvállalkozás természete szerint igyekeznek kielégíteni a közönség mindenféle igényét. Ennyi elég még az idegenforgalom követelményének is.

Ha tehát mégis ünnepi heteket rendezünk az állam erkölcsi és anyagi támogatásával, annak nyilván csak az lehet a célja, hogy ami érték csak van a magyar zenei életben, azt ünnepélyes és méltó keretbe összefogva, szinte a magyar zenekultúrát összesűrítve ünnepeljük az összegyűlt külföldiek előtt s a magunk gyönyörűségére. Ez a nemzet öntudata: a legjobbakhoz szól és a legjobb értékekkel, az *egyéb igények* kielégítését pedig átengedi a magánvállalkozásnak.

Ezek az értékek pedig elsősorban a magyar zsenik alkotásai. Ezekkel szemben a nyilatkozat a közönség érdeklődését kevésnek tartja – persze csak a belföldiét –, mert a külföldiét hallgatólag ő is elismeri. Ezzel szemben az az igazság, hogy a közönség egy-egy Bartók- vagy Kodály-estre zsúfolásig megtölti Zeneakadémiát, Vigadót, Operát, és éppen erre a közönségre nem áll, hogy nyáron nem lehet megmozgatni, mert ritkán hallható kedvenceinek minden szereplését számon tartja, és azokra tömegesen felvonul.

De ha már ennyire fél az ünnepi hetek rendezője a modern zenétől, mért hagyta ki nyilatkozatából és a műsorból Lisztet? Az ő nagy számú oratóriuma, szimfonikus költeménye a közönség különböző rétegei közti „kompromisszumnak” is megfelelné, amellettt reprezentatív magyar érték.

De különben is ki követel csak magyar *műsort*? A magyar kultúra értékeihez tartozik az is, hogyan tesszük magunkévá a zeneirodalom külföldi remekeit. Lám, hogy tanulhatott volna az ünnepségek rendezője a gyermekkarest műsorából és Kodály rendezéséből: ott magyar remekművek, népi játékok mellett a barokk és reneszánsz kor német, angol, olasz, németalföldi mes-

terei szerepeltek. Mert nem az a fontos, hogy a műsor legyen *csak magyar*, de legyenek azok az előadók! Mert az, hogy Kleiber hogy vezényli Haydn *Évszakok*-oratóriumát vagy Dobrowen Puccini *Bohémélet*-ét, az nem mutat semmit a magyar kultúrából. De az, hogy az a magyar karmester vezényli az *Évszakok*-at, aki abból már egy remek előadást csinált, aki emellett Liszt *Zsoltár*-át, Berlioz *Karácsonyi oratórium*-át is bemutatta már, az, hogy egy másik karmesterünk *Szent Erzsébet Legendá*-t, *Koronázási misé*-t, *Psalmus*-t, *Cantata Profaná*-t, *Missa Solennis*-t, egy harmadik Schütz *Karácsonyi oratórium*-át vezényli, a *Máté Passiók*-ról, *H-moll misé*-kről, Händel-oratóriumokról nem is beszélve, hogy itt *oratóriumkultusz van*, az magyar kultúra. És ebből kellett volna ízelítőt adni a külföldnek. Mert azt is meg lehetett volna tanulni a gyerekkarestből, hogy ott csak olyat mutattak be, amit éveken át szerte az országban énekelnek is a gyerekkarok, ami tehát élő kultúra. De idegen művészek, idegen művek: ebből legfeljebb annyit láthat a külföld, hogy zenekart és énekeseket „már” tudunk adni effajta produkciókhoz, szóval a keretet. Ez pedig lehet vidéki városaink ambíciója – nem is mindegyiké –, de mint nemzeti kultúrprodukciónak, talán kissé kevés. S hogy megerősítsük a külföldit ebben a látszatban, midőn végre „beveszik” a műsorba a *Psalmus*-t, azt is Dobrowennel adják elő. A külföldi azt hiszi, hogy Kodályunk már van ugyan, de méltó előadásához külföldi karmester kell, a magyar pedig megállapítja, hogy a hazai előadások lényegesen jobbak voltak. Pedig itt igazán a magyar interpretálás érdekelné a külföldit, mint ahogy bennünket is a francia Debussy, a német Wagner, az olasz Verdi.

De a „Júniusi hetek” következetesen nem vesznek tudomást kiváló fiatal karmestereinkről. De nem vesznek tudomást arról sem, hogy itt olyan előadógárda van, ami fölöslegessé tesz min-

den idegen sztárt. Énekeseink: Báthy, Basilides, Rösler, Svéd és a többi, zongoristáink Bartóktól és Dohnányitól az ifjú gárdáig, vonósnegyeseink – mindez csak elég választéknak a júniusi két hétre? S ha mindenáron „hozni” akarunk, hozzuk haza erre az alkalomra külföldről élő nagyságainkat, Németh Máriát, Szigethyt és másokat. Ez így elég „attrakció”, egybefoglalva mindazt, amit csak a magyar kultúra termett.

Magyar kultúra! Nem gondol itt arra senki. Úgy látszik, igaz lesz Ady jóslása, hogy Európa Kairója leszünk: „Az egyre nyüzsgőbb világ útjába akaratlanul is mindjobban beleszünk. A nőink szépek. A borunk jeles. Életünk érdekes vegyülése a Balkánnak és Amerikának... Itt tehát meg kell születnie az európai Kairónak. Vidám hely lesz. Még talán abban is hasonló Kairóhoz, hogy az Operánk emelkedik. Az angliusz, a berlini, a francia, ki pár napot itt lumpol, egy komolyabb estéjén esetleg igen jó Wagner-előadást is élvezhet az európai Kairóban...”

De mintha mégsem Kairó volna a megfelelő párhuzam. Inkább az az indiai maharadzsa, aki európai vendégei szórakoztatására elhozatja a leghíresebb művészeket, s operaelőadást rendez. Mi újat adhat? Hiszen művészetet, lelki gyönyörűséget otthon is meg lehet kapni! Adhat pazar kiállítást, ódon várat, igazit, görögtüzet, hatosfogatot és főúri dirigenst és balettestet az Operában, és szerenádestet a Belügyminisztérium udvarán, mégpedig Filharmóniával, ami igazán nem mindennapi. Nem csodáljuk, hogy vannak nosztalgikus lelkek, akik a mai idők „szürkeségéből” visszavágnak a letűnt feudális idők nagyobb lehetőségeibe, főúri kényre előálló ünnepélyek ragyogó külsőségeibe, exkluzivitásába. Azt sem csodáljuk, hogy ennek a főúri dilettáns sznobizmusnak kielégítésére készségesen siet a kapitalista-úrgazdag mecénás. (Hogy a magyar specialitás, a „feudálkapitalizmus” a kultúrában is érvényesüljön.) Az is természetes,

hogy a nemzetközi „elit” szívesen tódul a már Európában ritkán található kivételes szigetekre. A világot járó polgár is megnézi a pénzéért szívesen – a más országában és egzotikumként.

A mi ideálunk azonban már egészen más. Mi a széles néprétegek kultúrájában hiszünk. Nosztalgiánk, hogy Beethoven minél több lélekben minél mélyebben éljen. S hogyha *Fidélió*-val akarunk ünnepelni, nem görögtüzet és hatosfogatot adunk, hanem elmélyült művészi előadást és ünneplő lelkeket. A mi szürke, demokratikus gondolkodásunk a kultúra szeretétől áthatott tömegekben találja örömét, s a belőlük sarjadt, általuk megbecsült és ápolt nemzeti kultúrában. És hogy büszkén és öntudatosan állhatunk ki vele más népek fiai elé, mert elismerést szerzünk vele s kölcsönös megbecsülést.

Ha nézzük a „Júniusi hetek” „fejlődését”: mint került át a *Fidélió* a tatai grófi kastélyból a Vajdahunyadvárba, mint jutott be mégis gyermekkarest és *Psalmus* a műsorba, akkor erős a reményünk, hogy „...ez a mi hitünk valóságra válik”...

1937